

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

Кафедра цивільного права

ІТ-ПРАВО ТА КІБЕРБЕЗПЕКА В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнського круглого столу**

Одеса,
12 квітня 2025 року

Одеса
Фенікс
2025

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863
I-52

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора **Є. Харитонova**,
кандидатки юридичних наук, доцентки **Ю. Кривенко**.

Упорядники-укладачі:

Кривенко Юлія – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», доцентка;

Лешкова Єлизавета – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни :
I-52 матеріали Всеукр. круглого столу (м. Одеса, 12 квіт. 2025 р.) / за заг. ред.: Є. О. Харитонova, Ю. Кривенко ; кафедра цив. права НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 138 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-57-3

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем ІТ-права та кібербезпеки, які були оприлюднені на Всеукраїнському круглому столі «ІТ-право та кібербезпека в умовах гібридної війни» 12 квітня 2025 у Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення громадськості з дослідженнями науковців у сфері ІТ-права та кібербезпеки і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в практичній діяльності.

УДК 342.95 : 343.32 (477): 351.863

*Матеріали видано в авторській редакції.
Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть
учасники конференції, їхні наукові керівники, рецензенти,
які рекомендували ці матеріали до друку.*

ISBN 978-617-8430-57-3

© Колектив авторів, 2025

© НУ «Одеська юридична академія»,
2025

ЛІТЕРАТУРА:

1. Місюкевич В. Основні тенденції розвитку інтернет-торгівлі в Україні: матеріали І Міжнародної науково-практичної конференції ПДАУ, 15 лютого 2022 року. URL: <http://dspace.puet.edu.ua/bitstream/123456789/11932/3/конференція%20ПДАУ%202022%20Місюкевич.pdf>
2. Наказ Міністерства фінансів України від 02.12.2024 № 615 «Про внесення змін до форми рішення про визначення вартості товарів, що переміщуються (пересилаються) громадянами через митний кордон України, для цілей нарахування митних платежів»
3. Що таке B2B2C і чому ця модель ведення бізнесу так добре підходить FinTech. URL: <https://psm7.com/uk/analytics/chto-takoe-b2b2c-i-pochemu-eta-model-vedeniya-biznesa-tak-xorosho-podxodit-fintech.html>
4. Аналіз ринку cross-border B2B2C e-commerce. 2024 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-cross-border-v2v2s-e-commerce-2024-god>
5. Тренди українського e-commerce на 2025 год. URL: <https://elit-web.ua/blog/trendy-ukrainskogo-e-commerce-na-2025-god>
6. Як розпочати бізнес з України: юридичні, податкові та митні аспекти. Покроковий довідник з рекомендаціями, 2024. URL: <https://e-export.ukrposhta.ua/wp-content/themes/custom/assets/pdf/exporter-handbook-2024.pdf>
7. Аналіз ринку cross-border B2B2C e-commerce. 2024 рік. URL: <https://pro-consulting.ua/ua/issledovanie-rynka/analiz-rynka-cross-border-v2v2s-e-commerce-2024-god>

Давидова Ірина Віталівна,

докторка юридичних наук, професорка, професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ УКЛАДАННЯ СМАРТ-КОНТРАКТІВ

Сучасні технології стрімко змінюють механізми укладення та виконання договорів. Однією з таких інновацій є смарт-контракти, тобто самовиконувані цифрові угоди, які функціонують на основі блокчейн-технологій. Інтеграція штучного інтелекту в процес розробки, аналізу й автоматизації смарт-контрактів відкриває нові горизонти для підвищення ефективності, надійності та безпеки цифрових трансакцій.

Отже, можна виділити наступні підходи до розуміння терміну «смарт-контракт»: по-перше, як програмний код, що автоматично виконується при дотриманні визначених умов (його функціонування забезпечується децентралізованою мережею блокчейну); по-друге, як цифрову угоду, яка автоматично виконує умови, закладені в її коді. Такі контракти функціонують у децентралізованих середовищах, зокрема на платформах Ethereum, Binance Smart Chain, Solana тощо. Вони є незмінними, прозорими та виконуються без посередників.

Під терміном «штучний інтелект» розуміють: по-перше, сукупність алгоритмів і методів, які дозволяють комп'ютерним системам імітувати людський інтелект, включаючи навчання, логіку, прогнозування та прийняття рішень; по-друге, галузь комп'ютерної науки, яка створює системи, здатні до самостійного навчання, прийняття рішень, розпізнавання мовлення, зображень та логічного мислення. У поєднанні з блокчейн-технологіями штучний інтелект виступає інструментом для аналізу великих обсягів даних, автоматизованої генерації коду та виявлення аномалій.

Аналізуючи питання використання штучного інтелекту для укладення смарт-контрактів, можна виділити певні етапи життєвого циклу смарт-контрактів та можливість (перспективність) застосування штучного інтелекту на кожному з виокремлених етапів. До етапів життєвого циклу смарт-контрактів віднесемо їх розробку, аналіз та верифікацію, автоматизацію укладення угод, а також виконання та моніторинг.

Отже, на етапі розробки смарт-контрактів штучний інтелект може автоматично генерувати код смарт-контракту на основі текстового опису умов угоди. Наприклад, використання великих мовних моделей, таких як GPT, дозволяє конвертувати юридичну мову в код на мовах Solidity або Vyper. Наприклад, юридична компанія Legalese розробила платформу, що дозволяє створювати смарт-контракти за допомогою інтерфейсу природної мови (користувач просто вводить умови договору, а система генерує валідний код для Ethereum).

На етапі аналізу і верифікації смарт-контрактів штучний інтелект здатен виявляти логічні помилки, вразливості та невідповідності в коді контракту. Використання методів машинного навчання дозволяє аналізувати великі обсяги даних із попередніх контрактів та прогнозувати ризики, виявити вразливості до їх розгортання в мережі. Інструменти на базі штучного інтелекту вивчають тисячі попередніх смарт-контрактів, ідентифікуючи небезпечні шаблони. Наприклад, інструмент MythX (партнер ConsenSys) використовує штучний інтелект для автоматизованого аудиту смарт-контрактів, він аналізує код Solidity, виявляє помилки безпеки та пропонує виправлення.

На етапі автоматизованого укладення угод системи на базі штучного інтелекту можуть автоматично знаходити найвигідніші умови для укладення угоди (наприклад, у сфері децентралізованих фінансів), проводити переговори та адаптувати умови контракту під потреби сторін. Також штучний інтелект може виступати як інтелектуальний агент-посередник, який веде переговори між сторонами, формує оптимальні умови та укладає угоду. Такі агенти здатні оцінювати ринкові умови, враховувати юридичні обмеження і навіть використовувати блокчейн-орекли для отримання актуальної інформації. Наприклад, у децентралізованих фінансах платформа Kleros використовує штучний інтелект для вирішення спорів між сторонами смарт-контракту, залучаючи децентралізованих арбітрів.

Наостанок, на етапі виконання контрактів та проведення моніторингу інтелектуальні агенти можуть контролювати зовнішні дані (oracles), аналізувати їх та ініціювати виконання контракту при настанні обумовлених подій. Після активації смарт-контракту штучний інтелект може контролювати зовнішні джерела даних (наприклад, ціни з бірж, погодні умови, результати матчів) та запускати виконання контракту при настанні обумовлених умов. Наприклад, у сільськогосподарському страхуванні смарт-контракт може автоматично виплатити компенсацію фермеру у разі посухи, якщо погодний API повідомляє про відсутність дощів понад 30 днів

(штучний інтелект використовується для валідації даних та фільтрації аномалій).

До переваг інтеграції штучного інтелекту в роботу із смарт-контрактами можна віднести: автоматизацію юридичних процесів і зменшення людського чинника; підвищення безпеки за рахунок виявлення вразливостей до моменту публікації контракту; оптимізацію вартості укладення угод; гнучкість та адаптивність контрактів до динамічних умов; зменшення витрат внаслідок відсутності відсутності потреби у посередниках (нотаріуси, юристи); прогнозування ризиків, адже штучний інтелект може проаналізувати історію контрагентів та виявити шахрайські дії; масштабованість; юридична прозорість, адже коди відкриті для перевірки, а історія виконання незмінна.

Окрім переваг варто виділити й певні виклики та обмеження, які існують на практиці. Зокрема, сюди варто віднести: юридичну невизначеність (смарт-контракти та штучний інтелект не завжди мають чітке правове регулювання); проблема інтерпретації (автоматизовані контракти не завжди враховують неоднозначність юридичної мови); проблеми етики та довіри до автономних рішень, що приймаються штучним інтелектом; технічна складність у забезпеченні повної прозорості та пояснюваності рішень штучного інтелекту; питання безпеки (попри аудит, існує ймовірність хакерських атак через помилки в логіці контракту або алгоритмах штучного інтелекту).

Враховуючи перспективність даного напрямку, у майбутньому варто очікувати появу повністю автономних систем, які зможуть вести переговори, укласти угоди, перевіряти дотримання умов і забезпечувати виконання контрактів без втручання людини. Особливий інтерес викликає застосування генеративного ШІ для автоматичної розробки «легальних цифрових агентів» у сфері Web3. В межах зазначеного вважаємо за необхідне роботу в таких напрямках: розробка інструментів для підвищення довіри до рішень системи; створення стандартів юридичної відповідності для смарт-контрактів у різних юрисдикціях; вдосконалення багатомов-

них моделей, які дозволяють працювати з договорами у різних правових системах; інтеграція смарт-контрактів у системи цифрової ідентичності; розробка легальних агентів. Тобто штучного інтелекту, що може виступати в суді або арбітражі в якості сторони угоди.

Підводячи підсумок варто зазначити, що інтеграція штучного інтелекту в екосистему смарт-контрактів є логічним кроком на шляху до повної автоматизації юридичних і фінансових процесів у цифровому середовищі. Хоча існують певні бар'єри, потенціал цієї синергії обіцяє значне підвищення ефективності, безпеки та доступності правових механізмів у цифровій економіці.

Інтеграція штучного інтелекту в екосистему смарт-контрактів є потужним кроком до формування «розумної економіки», де угоди укладаються без конфліктів, з мінімальною участю людини. Водночас подальше поширення таких рішень потребує оновлення правового поля, удосконалення технологій безпеки та розвитку інфраструктури пояснюваних ШІ-систем.

Менджул Марія Василівна,
*докторка юридичних наук, професорка,
професорка кафедри цивільного права та процесу
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Повномасштабна війна в Україні завдала шкоди кожному українцю, особливо вразливі діти, які страждають від втрати дому, переміщення в середині країни, виїзд закордон, втрату зв'язків із рідними та близькими. Ведеться офіційна статистика щодо постраждалих від війни дітей і станом на 10 квітня 2025 року загинуло 616 дітей, зазнали поранень 1867 дітей, зникли безвісти 2072, постраждали від сексуального насильства – 19, депортовані та примусово переміщені – 19546 дітей [1]. На жаль, триває війна і статистика постійно зростає. Більше того, важко оцінити шкоду для дітей від перешкод у здійсненні основних прав.

Зміст

ПЕРЕДМОВА	4
Харитонов Євген Олегович ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКІЙ ВІЙНІ: ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ	6
Булеца Сібілла Богданівна ЦИФРОВІ АВАТАРИ: ОБ'ЄКТИ ЧИ СУБ'ЄКТИ ПРИВАТНОГО ПРАВА	10
Голубєва Неллі Юрійвна РОЗВИТОК CROSS BORDER E-COMMERCE В УКРАЇНІ	16
Давидова Ірина Віталівна ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ УКЛАДАННЯ СМАРТ-КОНТРАКТІВ	20
Менджул Марія Василівна ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА НА ОСВІТУ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВІЙНИ	24
Самойленко Георгій Валерійович ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОЇ ПРИРОДИ СТАРТАПУ	27
Сафончик Оксана Іванівна ДЕЯКІ ПИТАННЯ ШЛЯБНИХ ПРАВОВІДНОСИН В ЦИФРОВУ ДОБУ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	31
Харитонova Олена Іванівна БАГАТОАСПЕКТНІСТЬ РОЗУМІННЯ «ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ»	35
Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна ОСОБЛИВОСТІ СТРАХУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ІТ КОМПАНІЙ	40
Василевська Надія Станіславівна ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	43
Галупова Лариса Ігорівна КОНЦЕПТУАЛЬНІ ПІДХОДИ ДО ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, СТВОРЕНИХ ЗА ДОПОМОГОЮ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	47
Калітенко Оксана Михайлівна ІНФОРМАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ, ЯК СТРАТЕГІЧНИЙ РЕСУРС У ГІБРИДНИХ КОНФЛІКТАХ	52
Кривенко Юлія Василівна ДО ПИТАННЯ СПАДКУВАННЯ ЦИФРОВОЇ РЕЧІ	55
Маковій Віктор Петрович ПРАВОВИЙ СТАТУС СТАРТАПУ ЯК СУБ'ЄКТА ІТ-ВІДНОСИН	59
Омельчук Олександр Сергійович ПОТЕНЦІАЛ ТА ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ НА ДЕЙТИНГ-ПЛАТФОРМАХ	64